

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, મેરઠ

વિ.

મેસર્સ કિસાન સહકારી ખાંડ મિલ્સ લિ.

ઓગસ્ટ ૨૧, ૨૦૦૧

[એસ. રાજેન્દ્ર બાબુ અને સૈયદ શાહ મોહમ્મદ કાદરી, ન્યાયમૂર્તિઓ.]

એક્સાઈઝ

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪-કલમ ૪(૪) (ડી) (૨)-ઉત્તર પ્રદેશ શીરા નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૧૯૬૪-કલમ ૮(૪) અને (જે)-ખાંડ ફેક્ટરીઓ-વેચવામાં આવેલ અથવા સપ્લાય કરવામાં આવેલ મોલાસીસ (ગોળના રસી) પર વહીવટી ચાર્જ-લાદવો-ઠેરવવામાં આવેલ કે, મોલાસીસના આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાં તેનો સમાવેશ કરવાનો રહેશે નહીં-વહીવટી ચાર્જ "અન્ય કર" ની

વ્યાખ્યામાં આવશે અને, તેથી, આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાંથી બાકાત રાખવામાં આવશે.

શબ્દો અને શબ્દપ્રયોગો:

"કર"; "અન્ય કર"—સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૪(૪) (ડી) (૨) ના સંદર્ભમાં તેનો અર્થ.

ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય દ્વારા ખાંડ ફેક્ટરીઓના કબજેદારો દ્વારા વેચવામાં આવેલ અથવા સપ્લાય કરવામાં આવેલ મોલાસીસ પર ઉત્તર પ્રદેશ શીરા નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૧૯૬૪ ની કલમ ૮(૪) હેઠળ વહીવટી ચાર્જ લાદવામાં આવેલ. આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ દ્વારા એવું ઠેરવવામાં આવેલ કે પ્રતિવાદી દ્વારા કિલચર કરવામાં આવેલ મોલાસીસના આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાં સદર વહીવટી ચાર્જનો સમાવેશ થવો જોઈએ. જોકે, અપીલ પર, કમિશનર (અપીલ્સ) દ્વારા ઠેરવવામાં આવેલ કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલ વહીવટી ચાર્જ એ એક પ્રકારનો કર હતો જે 'કર' ના સ્વરૂપમાં હતો અને તેથી સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૪(૪) (ડી) (૨) હેઠળ આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાં સમાવવામાં પાત્ર નથી, જેની સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ અને ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પણ પુષ્ટિ કરવામાં આવેલ હતી. તેથી વર્તમાન અપીલ.

અપીલકર્તા-મહેસૂલ પક્ષ વતી એવી દલીલ કરવામાં આવેલ હતી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૪(૪) (ડી) (૨) સ્પષ્ટપણે ઠેરવે છે કે માત્ર "કર" અને

કર ન હોય તેવા અન્ય કોઈ ચાર્જને આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાંથી બાકાત કરી શકાશે નહીં અને વહીવટી ચાર્જ કર ન હોવાથી આકારણીપાત્ર મૂલ્ય નક્કી કરવાના હેતુ માટે તેમાં સમાવવાપાત્ર છે.

અપીલ નામંજૂર કરતા, કોર્ટે ઠેરવેલ કે:

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૪(૪) (ડી) (૨) હેઠળ આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાંથી એક્સાઈઝ ડ્યુટી, વેચાણ વેરો અને "અન્ય કર" ની રકમને બાકાત રાખવાની હોય છે. કર, જેમ કે, ૧૯૪૪ ના અધિનિયમમાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ નથી. જો કોઈ વ્યાખ્યાની ગેરહાજરીમાં "કર" શબ્દપ્રયોગ સમજવાનો હોય, તો તે ચોક્કસપણે કોઈપણ વેરાને આવરી લેશે. આવા સંજોગોમાં, વહીવટી ચાર્જને કલમ ૪(૪) (ડી) (૨) હેઠળ "અન્ય કર" તરીકે આવરી લેવામાં આવશે કારણ કે તે એક કાયદા હેઠળ કરવામાં આવેલ ફરજિયાત ઉઘરાણી છે અને, તેથી, એક ડ્યુટી અથવા વેરો છે અને આવા વેરાને ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ દ્વારા આવરી લેવાયેલ 'કર' ના સ્વરૂપમાં હોવાનું ઠેરવવું આવશ્યક છે. [૧૦-એચ; ૧૧-એ]

ડી.જી. ઘોષ એન્ડ કંપની (એજન્ટ્સ) પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિ. કેરળ રાજ્ય અને અન્ય, [૧૯૮૦] ૨ એસ.સી.સી. ૪૧૦, પર આધાર રાખવામાં આવેલ.

કેપ બ્રાન્ડી સિન્ડિકેટ વિ. આઈ.આર.સી., (૧૯૨૧) ૧ કેબી ૬૪, નો સંદર્ભ લેવામાં આવેલ.

સિવિલ અપીલેટ અધિકારક્ષેત્ર : સિવિલ અપીલ નં. ૪૯૪૨-૪૯૪૩/૧૯૯૯.

કસ્ટમ્સ એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલના અપીલ નં. ઇ/૧૫૮૧/૯૬-એ અને ઇ/૧૬૨૮/૯૫-એ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૯.૦૩.૯૯ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

સાથે

સિવિલ અપીલ નં. ૪૯૦૦-૪૯૦૨/૧૯૯૯, ૫૬૩૯/૧૯૯૯, ૫૧૪૯/૧૯૯૯, ૫૬૪૨/૧૯૯૯, ૫૦૭૧/૧૯૯૯, ૫૩૯૮-૫૪૦૨/૧૯૯૯, ૫૪૨૨/૧૯૯૯, ૫૯૪૯/૧૯૯૯, ૫૯૪૩-૫૯૪૫/૧૯૯૯, ૬૩૦૪-૬૩૦૮/૧૯૯૯, ૬૩૦૯-૬૩૧૬/૧૯૯૯, ૫૮૫૭/૧૯૯૯, ૬૨૯૭/૧૯૯૯, ૬૩૦૯/૧૯૯૯, ૬૪૮૬-૬૪૯૧/૧૯૯૯, ૬૪૩૮-૬૪૫૫/૧૯૯૯, ૬૮૦૮-૬૮૧૯/૧૯૯૯, ૧૬૦-૧૬૧/૨૦૦૦.

હાજર પક્ષકારો માટે સોલી જે. સોરાબજી, એટર્ની જનરલ, શાંતિ ભૂષણ, બી.ડી. અગ્રવાલ, ડી.એ. દવે, નિશા બાગચી, કે. સ્વામી, પી. પરમેશ્વરન, વિનય ગર્ગ, સુશ્રી મીરા માથુર, શ્રી નારાયણ, સંદીપ નારાયણ, સુશ્રી અંજલિ, રાજેશ કુમાર, રમેશ સિંહ, વી. લક્ષ્મીકુમારન અને વી. બાલચંદ્રન.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ રાજેન્દ્ર બાબુ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

રાજેન્દ્ર બાબુ, ન્યાયમૂર્તિ. આ અપીલોમાં મહેસૂલ અપીલકર્તા છે.

ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યમાં ઉત્તર પ્રદેશ શીરા નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૧૯૬૪ (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') (૧૯૬૪ નો યુ.પી. અધિનિયમ નં. ૨૪), જે ૧૯૭૪ ના યુ.પી. અધિનિયમ નં. ૧૫ અને ૧૯૮૬ ના નં. ૫ દ્વારા સુધારાયેલ છે, તે અમલમાં છે. અધિનિયમ ખાંડ ફેક્ટરીઓ દ્વારા ઉત્પાદિત મોલાસીસના સંગ્રહ, વર્ગીકરણ અને કિંમતના નિયંત્રણ અને ઉત્તર પ્રદેશમાં તેના સપ્લાય અને વિતરણના નિયમનની જોગવાઈ કરે છે. અધિનિયમની કલમ ૮(૪) જોગવાઈ કરે છે કે ખાંડ ફેક્ટરીનો કબજેદાર તેના દ્વારા વેચવામાં આવેલ અથવા સપ્લાય કરવામાં આવેલ મોલાસીસ પર, રાજ્ય સરકાર દ્વારા સમયાંતરે સૂચિત કરવામાં આવે તેવા દરે, જે પાંચ રૂપિયા પ્રતિ કિલોગ્રામ વધુ ન હોય, વહીવટી ચાર્જ રાજ્ય સરકારને ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે. અધિનિયમની કલમ ૫ કબજેદારને જે વ્યક્તિને મોલાસીસ વેચવામાં અથવા સપ્લાય કરવામાં આવે છે તેની પાસેથી મોલાસીસની કિંમત ઉપરાંત વહીવટી ચાર્જની રકમની સમકક્ષ રકમ વસૂલવા સક્ષમ બનાવે છે.

આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝે તેમના હુકમ દ્વારા ઠેરવેલ કે અધિનિયમની કલમ ૮(૪) હેઠળ રાજ્ય સરકાર દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવતો વહીવટી ચાર્જ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કિલચર કરવામાં આવતા મોલાસીસના આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાં સામેલ કરવામાં આવશે. આ હુકમ સામે અપીલ કરવામાં આવી હતી. કમિશનર (અપીલ્સ) એ ઠેરવેલ કે અધિનિયમની કલમ ૮(૪) ની

જોગવાઈઓ હેઠળ રાજ્ય સરકાર દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવતો વહીવટી ચાર્જ એ એક પ્રકારનો વેરો છે અને આવા વેરાને બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૬૬ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત 'કર' ના સ્વરૂપમાં ગણવામાં આવે છે અને તે આધારે, તેમણે ઠેરવેલ કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ચૂકવવામાં આવતો વહીવટી ચાર્જ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૪(૪)(ડી)(૨) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાં સમાવવાપાત્ર નથી. મહેસૂલ પક્ષે સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ (ટૂંકમાં "ટ્રિબ્યુનલ") સમક્ષ અપીલ દાખલ કરેલ જેમાં દલીલ કરવામાં આવેલ છે કે, જેમ કે હવે અમારી સમક્ષ કરવામાં આવેલ છે, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટની કલમ ૪(૪)(ડી)(૨) હેઠળ માત્ર એક્સાઈઝ ડ્યુટી, વેચાણ વેરો અને "અન્ય કર", જો કોઈ ચૂકવવાપાત્ર હોય તો, તેને આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાંથી બાકાત રાખવામાં આવશે અને અધિનિયમ હેઠળ લાદવામાં આવેલ વહીવટી ચાર્જને "અન્ય કર" સમાન ગણી શકાય નહીં. ટ્રિબ્યુનલે ઠેરવેલ કે સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટની કલમ ૪(૪)(ડી)(૨) ના સંદર્ભમાં એક્સાઈઝેબલ સામાનના સંબંધમાં આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાં એક્સાઈઝ ડ્યુટી, વેચાણ વેરો અને આવા સામાન પર ચૂકવવાપાત્ર "અન્ય કર" ની રકમ સામેલ થશે નહીં. જો "કર" શબ્દપ્રયોગને વ્યાપક અર્થમાં સમજવામાં આવે તો તેમાં કરવેરા દ્વારા ઉભા કરવામાં આવતા તમામ નાણાંનો સમાવેશ થશે, જેમાં સંઘ અને રાજ્ય વિધાનસભાઓ દ્વારા લાદવામાં આવતા કર અને સ્થાનિક સત્તાવાળાઓ દ્વારા વૈધાનિક સત્તા હેઠળ લાદવામાં આવતા દરો અને અન્ય ચાર્જનો સમાવેશ થાય છે. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ એ વિવાદિત નથી કે

પ્રતિવાદીઓ દ્વારા રાજ્ય સરકારને વેચવામાં અથવા સપ્લાય કરવામાં આવેલ મોલાસીસ પર પ્રતિ કિલોગ્રામ ૫ રૂપિયાના દરે વહીવટી ચાર્જ એ રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ કાયદા હેઠળ કરવામાં આવેલ વેરો છે. "કર" શબ્દપ્રયોગના વ્યાપક અર્થઘટનને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રિબ્યુનલને કમિશનર (અપીલ્સ) દ્વારા કરવામાં આવેલ હુકમમાં દખલગીરી કરવાનું કોઈ કારણ જણાવ્યું ન હતું અને અપીલ નામંજૂર કરેલ. આ નિર્ણયને અનુસરીને ઘણા કેસોનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે અને તે તમામ અમારી સમક્ષ અપીલમાં છે.

કેપ બ્રાન્ડી સિન્ડિકેટ વિ. આઈ.આર.સી., (૧૯૨૧) ૧ કેબી ૬૪, માં અવલોકન કરવામાં આવેલ છે કે:

"કરવેરા કાયદામાં માત્ર તે જ જોવાનું હોય છે જે સ્પષ્ટપણે કહેવામાં આવ્યું છે. કોઈ આશય માટે કોઈ અવકાશ નથી. કર અંગે કોઈ સમાનતા નથી. કર અંગે કોઈ પૂર્વધારણા નથી. કંઈપણ વાંચવાનું નથી, કંઈપણ સૂચિત કરવાનું નથી. વ્યક્તિ માત્ર ઉપયોગમાં લેવાયેલી ભાષાને યોગ્ય રીતે જોઈ શકે છે."

વિદ્વાન એટર્ની જનરલે ઉપરોક્ત મત રજૂ કરતા રજૂઆત કરી કે રાજકોષીય પગલાં કરવેરાના સિદ્ધાંત પર બનેલા છે; કે કલમ ૪(૪)(ડી)(૨) માં શબ્દપ્રયોગની સ્પષ્ટ અસર માત્ર કરને બાકાત રાખવાની છે અને અન્ય કોઈ બાબતોને નહીં; કે સદર જોગવાઈઓમાં માત્ર "કર" નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને કર ન હોય તેવા અન્ય કોઈ ચાર્જનો નહીં; કે વહીવટી ચાર્જ કર નથી અને

સામાન પર ચૂકવવાપાત્ર નથી પરંતુ કબજેદાર પાસેથી વસૂલ કરવામાં આવે છે અને આ સ્થિતિ સ્પષ્ટ થાય છે જો આપણે અધિનિયમની કલમ ૮(૫) ની જોગવાઈઓ જોઈએ જે સ્પષ્ટ કરે છે કે કબજેદાર જે વ્યક્તિને મોલાસીસ વેચવામાં આવે અથવા સપ્લાય કરવામાં આવે છે તેની પાસેથી મોલાસીસની કિંમત ઉપરાંત, એટલે કે, વધારાની કિંમત દ્વારા અને કર દ્વારા નહીં વસૂલ કરશે; કે વહીવટી ચાર્જ એ વેચવામાં આવેલ અથવા સપ્લાય કરવામાં આવેલ મોલાસીસ પર લાદવામાં આવતો વેચાણ વેરો નથી.

વિદ્વાન એટર્ની જનરલે, તેમની દલીલોને વિસ્તૃત કરતી વખતે, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટની કલમ ૪ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું અને રજૂઆત કરી કે એક્સાઈઝ ડ્યુટી કોઈપણ એક્સાઈઝેબલ સામાન પર મૂલ્યના સંદર્ભમાં વસૂલવાપાત્ર છે, કે આવું મૂલ્ય આ કલમની અન્ય જોગવાઈઓને આધીન તેની સામાન્ય કિંમત માનવામાં આવશે, એટલે કે, જે કિંમતે જથ્થાબંધ વેપાર દરમિયાન આકારણીપાત્ર દ્વારા ખરીદનારને સામાન સામાન્ય રીતે વેચવામાં આવે છે, જ્યાં ખરીદનાર સંબંધિત વ્યક્તિ નથી અને કિંમત વેચાણ માટે એકમાત્ર અવેજ છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે સામાન્ય કિંમતમાં વહીવટી ચાર્જનો સમાવેશ થશે અને, તેથી, આકારણીપાત્ર મૂલ્ય નક્કી કરવાના હેતુ માટે તેનો સમાવેશ કરવો પડશે અને અધિનિયમની કલમ ૪(૪)(ડી)(૨) બિલકુલ આકર્ષિત થતી નથી.

પ્રતિવાદીઓ માટે હાજર થયેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલો શ્રી શાંતિ ભૂષણ અને શ્રી ડી.એ. દવેએ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા લેવામાં આવેલા મતનું સમર્થન કર્યું અને દલીલ કરી કે વહીવટી ચાર્જ "કર" ના સ્વરૂપમાં છે અને, તેથી, કલમ ૪(૪)(ડી)(૨) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ "આકારણીપાત્ર મૂલ્ય" ની વ્યાખ્યામાંથી બાકાત રહે છે અને અમને ભલામણ કરી કે અમારે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવેલ હુકમની પુષ્ટિ કરવી જોઈએ.

સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ એક્ટની કલમ ૪(૪)(ડી)(૨) હેઠળ આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાંથી એક્સાઇઝ ડ્યુટી, વેચાણ વેરો અને "અન્ય કર" ની રકમને બાકાત રાખવાની હોય છે. કર, જેમ કે, સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ એક્ટમાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ નથી. જો કોઈ વ્યાખ્યાની ગેરહાજરીમાં "કર" શબ્દપ્રયોગ સમજવાનો હોય, તો તે ચોક્કસપણે કોઈપણ વેરાને આવરી લેશે. ડી.જી. ઘોષ એન્ડ કંપની (એજન્ટ્સ) પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિ. કેરળ રાજ્ય અને અન્ય, [૧૯૮૦] ૨ એસ.સી.સી. ૪૧૦ માં, "કર" શબ્દપ્રયોગને વ્યાપક અર્થ આપવામાં આવ્યો હતો. આવા સંજોગોમાં, વહીવટી ચાર્જને કલમ ૪(૪)(ડી)(૨) હેઠળ "અન્ય કર" તરીકે આવરી લેવામાં આવશે કારણ કે તે એક કાયદા હેઠળ કરવામાં આવેલ ફરજિયાત ઉઘરાણી છે અને, તેથી, એક ડ્યુટી અથવા વેરો છે અને આવા વેરાને ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ દ્વારા આવરી લેવાયેલ 'કર' ના સ્વરૂપમાં હોવાનું ઠેરવવું આવશ્યક છે.

બાબતના તે ઢ્રષ્ટિકોણથી, અમને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવેલ હુકમમાં કોઈ ખામી જણાતી નથી અને, તેથી, અમે ટ્રિબ્યુનલના હુકમની પુષ્ટિ કરીએ છીએ અને દરેક પ્રતિવાદીને રૂપિયા ૫,૦૦૦ ના ખર્ચ સાથે અપીલો નામંજૂર કરીએ છીએ.

એસ.વી.કે. અપીલો નામંજૂર કરવામાં આવેલ.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.